

Ed Groot

Leuk of niet, pensioenfondsen moeten terug in hun hok

12 juni 2024

Hoe moeten onze pensioenfondsen beleggen? Is dan maatgevend wat deelnemers willen volgens enquêtes van de pensioenfondsen zelf? Of ligt het primaat bij de politiek?

Die vraag is brandend actueel. Zo blijkt volgens 's lands grootste pensioenfonds ABP uit eigen enquêtes dat 61% van de deelnemers 'het belangrijk vindt dat het ABP duurzaam en verantwoord belegt'. Vorige week echter nam de Tweede Kamer een motie aan met tegenovergestelde strekking. Die motie van VVD-Kamerlid Thierry Aartsen spreekt uit dat 'het niet de primaire taak is van fondsen om activistisch of ideëel te beleggen' en dat een 'koopkrachtig pensioen altijd centraal moet staan'. De motie kreeg steun van maar liefst 103 Kamerleden, bestaande uit VVD, PVV, NSC, BBB, CDA, SGP, CU, Forum en Ja 21.

'Impliciet gaat de motie-Aartsen ervan uit dat er een spanning bestaat tussen rendement en duurzaamheid'

Wat betekent dit voor pensioenfondsen? Voorlopig nog niet veel. Maar het is wel een signaal dat de fondsen tegen politieke grenzen aanlopen bij het oprekken van hun mandaat op basis van zelf georganiseerde enquêtes. Volgens de fondsen en De Nederlandsche Bank hebben pensioenfondsen veel beleidsvrijheid. Dit miskent echter dat het de politiek is die de toetsingskaders bepaalt waaraan ook de toezichthouder is gebonden

Impliciet gaat de motie-Aartsen ervan uit dat er een spanning bestaat tussen rendement en duurzaamheid of andere maatschappelijke doelen. Dat lijkt mij terecht, want als optimaal financieel rendement altijd zou samenvallen met duurzaam dan zou er helemaal geen issue zijn. Door beleggingen uit te sluiten loop je sowieso mogelijkheden mis tot spreiding van risico en mogelijk ook van rendement. Dat dit laatste niet theoretisch is leert de geleidelijke verkoop van €14 mrd aan 'fossiele beleggingen' die ABP in 2020 aankondigde. Sindsdien zijn de aandelen in oliemaatschappijen in waarde verdrievoudigd.

Er kunnen redenen zijn om niet altijd het onderste uit de kan te willen. Matig renderende beleggingen in middeldure woningen bijvoorbeeld zullen op vrijwel maatschappelijke consensus kunnen rekenen. In die zin is de motie-Aartsen wel erg scherp gesteld. Begrijpelijk wordt de motie wel als het gaat om politiek geladen onderwerpen. En of DNB, de pensioenfondsen of ikzelf dat nou leuk vinden of niet, daar horen onderwerpen als fossiele energie bij. Al dan niet expliciete politieke stellingnames van pensioenfondsen verdragen zich niet met de verplichte deelname van al die mensen die daar anders over denken.

De motie-Aartsen roept de regering op te verkennen hoe de toezichtkaders kunnen worden aangescherpt. Dat kan wel eens geen loos dreigement zijn als pensioenfondsen de mening van bijna 70% van de volksvertegenwoordiging gewoon naast zich neer blijven leggen.

Ed Groot is econoom en voormalig Tweede Kamerlid.